

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Бердянського державного
педагогічного університету

від «23» серпня 2019 року
(протокол № 1)

СП 02 Організація діяльності міждисциплінарної команди спеціалістів

(назва освітнього компоненту)

ПРОГРАМА
обов'язкової навчальної дисципліни
підготовки магістра
(назва освітнього ступеня)
спеціальності 016 Спеціальна освіта
(шифр і назва спеціальності)

**Бердянськ
2019 рік**

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: О.В. Ревуцька, канд. пед. наук, доцент кафедри прикладної психології та логопедії, О.В.Старинська, канд. психол. наук, доцент кафедри прикладної психології та логопедії.

БЕРДЯНСЬКИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Обговорено та рекомендовано методичною радою Бердянського державного педагогічного університету «20» червня 2019 року, протокол №8

ВСТУП

Програма обов'язкової навчальної дисципліни *«Організація діяльності міждисциплінарної команди спеціалістів»* складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітнього ступеня *магістр*, галузі знань *01 Освіта/Педагогіка*, спеціальності *016 Спеціальна освіта*.

Предметом навчальної дисципліни є вивчення дисципліни є діяльність команди спеціалістів та особливостей діяльності міждисциплінарної команди фахівців в різних навчальних закладах, інклюзивному середовищі та з сім'єю «особливої» дитини.

Міждисциплінарні зв'язки: спеціальна педагогіка, педагогічна психологія, соціальна психологія, спеціальна психологія.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою навчальної дисципліни *«Організація діяльності міждисциплінарної команди спеціалістів»* є надання здобувачам другого рівня вищої освіти, майбутнім логопедам, відомостей щодо необхідності створення команди спеціалістів та особливостей діяльності міждисциплінарної команди фахівців в різних навчальних закладах, інклюзивному середовищі та з сім'єю «особливої» дитини.

1.2. Основними завданнями дисципліни *«Організація діяльності міждисциплінарної команди спеціалістів»* є ознайомлення магістрів з теоретичними основами створення та організації командної роботи; оволодіння знаннями й уміннями щодо організації діяльності міждисциплінарної команди фахівців в різних навчальних закладах, для надання послуги раннього втручання, в інклюзивному середовищі та в сім'ї «особливої» дитини; визначання специфіки медико-психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями психофізичного розвитку; формування умінь застосовувати теоретичні знання з даного курсу та споріднених дисциплін і знання, здобуті при самостійному опрацюванні спеціальної літератури, на практиці.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні набути таких компетентностей:

1. Критичність та самокритичність. Здатність знаходити потрібну інформацію, застосовувати методологію для досягнення обґрунтованого висновку. Готовність використовувати сучасні досягнення логопедії та спеціальної психології для вирішення освітніх завдань.

2. Етичні зобов'язання. Здатність будувати свою діяльність у відповідності з моральними, етичними, правовими нормами.

3. Комунікаційні навички. Здатність до міжособистісного та професійно-педагогічного спілкування з учасниками освітньо-виховного та діагностико-корекційного процесу в закладах освіти.

4. Комунікація рідною та іноземною мовами. Володіння культурою мовлення, різними комунікативними стилями.

5. Застосування системи загальних, спеціальних дидактичних та психологічних знань у професійній діяльності.

6. Здатність до аналізу, систематизації, узагальнення наукових джерел. Знання ресурсів, доступних для проведення наукового дослідження.

7. Здатність використовувати інструментарій інших гуманітарних наук відповідно до наукового проекту.

8. Здатність використовувати відповідну термінологію; володіння уміннями орієнтації в системі освітніх та корекційних програм зі спеціальності «Спеціальна освіта», структурування методичного матеріалу.

9. Розуміння і знання методик та технік спеціальної психологічної та логопедичної роботи у закладах дошкільної та загальної середньої освіти.

Та демонструвати такі результати навчання:

- фундаментальні знання з циклу професійної та практичної підготовки для розуміння структури мовленнєвих порушень у дітей, теоретичних основ диференційної діагностики мовленнєвих вад у осіб різного віку, особливостей проведення логопедичної роботи при порушеннях психофізичного розвитку;

- здатність до рефлексії, самовдосконалення, підвищення рівня професійної майстерності;

- володіння засобами міжособистісної та професійної комунікації (з колегами, студентами, батьками, науковцями), вміння адаптуватися до змін у соціальному та професійно-педагогічному середовищі;

- володіння спеціальною термінологією та адекватними комунікативними засобами рідної та іноземної мов (в усній та письмовій формах) у педагогічному спілкуванні;

- фундаментальні знання щодо застосування логодидактичних і психофізіологічних основ навчання дітей та володіння ефективними методами й прийомами корекційної роботи;

- здатність до аналізу, систематизації, узагальнення інформації з наукових джерел;

- здатність використовувати інструменти інших гуманітарних, природничих та точних наук для вирішення завдань дослідження;

- здатність обирати та використовувати сучасні інноваційні, науково обґрунтовані методи, прийоми та засоби для організації освітнього процесу;

- володіння спеціальними методиками та техніками надання психологічної та логопедичної допомоги особам з особливими освітніми потребами.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС / 90 годин.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні положення про створення міждисциплінарної команди спеціалістів

Тема 1.1. Принципи створення та організації командної роботи

Принципи, організація і зміст командної роботи. Ознаки команди. Планування командної роботи. Основи створення і роботи команди. Фази та принципи командної роботи. Рекомендації по створенню команди: вибір учасників / членів команди; постановка цілей; розподіл ролей в команді. Плюси і мінуси командної роботи.

Тема 1.2. Організація роботи міждисциплінарної команди

Сутність і види міждисциплінарних команд: мультидисциплінарний напрям; трансдисциплінарний напрям; міждисциплінарний / міжпрофесійний напрям. Принципи організації мультидисциплінарних команд на практиці. Визначення структури команди. Принципи роботи міждисциплінарної групи. Організація і зміст діяльності багатопрофільної команди. Типи міждисциплінарних груп. Способи

прийняття рішень в роботі міждисциплінарної групи. Оцінка працездатності команди. Основні недоліки багатопрофільних команд.

Змістовий модуль 2. Міждисциплінарні послуги раннього втручання

Тема 2.1. Міждисциплінарні послуги раннього втручання для сімей, що мають дітей раннього віку з особливими потребами

Раннє втручання – міждисциплінарна медико-психолого-педагогічна допомога дітям з порушеннями розвитку, дітям-інвалідам та дітям груп біологічного та соціального ризику і їх сім'ям. Приміщення служби раннього втручання. Меблі для обладнання служби раннього втручання. Технічне оснащення служби раннього втручання. Іграшки в службі раннього втручання. Лекотека і прокат обладнання. Загальні рекомендації до організації групової роботи в системі раннього втручання. Планування групової роботи.

Робота з надання ранньої допомоги в Інституті раннього втручання. Мета реабілітації дітей раннього віку. Склад міждисциплінарної команди фахівців. Комплексна оцінка рухового, психічного, мовленнєвого, соціального, когнітивного розвитку дітей. Програма реабілітації, з урахуванням рекомендацій лікарів і педагогів.

Тема 2.2. Міжвідомча взаємодія з надання ранньої допомоги дітям з обмеженнями життєдіяльності

Актуальні проблеми ранньої діагностики та корекції відхилень в розвитку дітей. Взаємодія з питань виявлення дітей цільової групи та інформування про дитину організацій або служб, що надають послуги ранньої допомоги дитині і його сім'ї. Взаємодія на етапі входження дитини і сім'ї в цільову групу одержувачів ранньої допомоги. Взаємодія на етапі реалізації індивідуальної програми ранньої допомоги та супроводу дитини та сім'ї. Взаємодія на етапі моніторингу показників функціонування системи ранньої допомоги.

Критерії потреби дітей в отриманні ними послуг ранньої допомоги. Критерії для визначення потреби дітей і їх сімей в отриманні послуг ранньої допомоги. Критерії для віднесення дитини до цільової групи з метою спрямування в ранню допомогу. Критерії для включення дитини і сім'ї в число одержувачів послуг ранньої допомоги.

Впровадження територіально доступної міждисциплінарної послуги раннього втручання для сімей, що мають дітей раннього віку (0-4 роки) з особливими потребами або ризиком їх виникнення. Міждисциплінарна взаємодія фахівців при реалізації програм в службі ранньої допомоги. Форми роботи фахівців з дітьми та сім'ями в службі ранньої допомоги. Сучасні підходи в організації міждисциплінарної допомоги дітям першого року життя з перинатальною патологією. Варіативна модель ранньої корекційно-розвивальної допомоги дітям з особливими потребами та їх батькам.

Змістовий модуль 3. Діяльність міждисциплінарної команди фахівців в різних навчальних закладах

Тема 3.1. Організація роботи міждисциплінарної команди в спеціальних навчальних закладах

Взаємодія фахівців при організації освітнього процесу в дошкільному закладі. Взаємодія фахівців і організація роботи в класі дітей зі складною структурою дефекту. Міждисциплінарна команда фахівців для роботи з дітьми, що мають відхилення у розвитку; роль і місце фахівця з адаптивної фізичної культури.

Взаємодія фахівців психолого-медико-педагогічного супроводу і батьків учнів в освітньому процесі. Досвід взаємодії логопеда і вчителі в рамках комплексного супроводу учнів з мовленнєвими проблемами в умовах гімназії. Організація

психолого-медико-педагогічного консилиуму освітнього закладу, як первинної ланки психолого-медико-педагогічного супроводу. Психолого-педагогічний та медико-соціальний супровід в дошкільному відділенні гімназії. Створення умов для забезпечення успішної адаптації дітей при переході з дошкільного закладу в початкову школу.

Тема 3.2. Міждисциплінарна спеціальна допомога дітям з порушеннями психофізичного розвитку

Надання міждисциплінарної спеціальної допомоги дітям з порушеннями психофізичного розвитку: надання міждисциплінарної комплексної допомоги в умовах центру соціальної реабілітації інвалідів; надання міждисциплінарної комплексної допомоги в умовах центру соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді; в умовах стаціонарної установи – дитячого будинку-інтернату; в умовах спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату; в умовах навчально-реабілітаційного центру.

Змістовий модуль 4. Діяльність міждисциплінарної команди фахівців в інклюзивному середовищі

Тема 4.1. Команда фахівців в інклюзивній освіті

Створення міждисциплінарної команди по роботі з дітьми з особливими освітніми потребами. Основні напрямки, форми і зміст взаємодії міні-команд. Схема роботи із запитом вчителя в трійці «учитель - психолог - дефектолог». Міждисциплінарна команда фахівців психолого-педагогічного супроводу інклюзивної освіти. Основні завдання діяльності міждисциплінарної команди служби психолого-педагогічного супроводу інклюзивної освіти. Права, обов'язки і відповідальність членів міждисциплінарної команди служби психолого-педагогічного супроводу інклюзивної освіти. Організація діяльності координатора по інклюзії в освітньому закладі.

Тема 4.2. Особливості психолого-педагогічного супроводу учасників освітнього процесу в установі, що реалізує інклюзивну практику.

Мета і основні завдання діяльності координатора з інклюзії в освітньому закладі. Умови ефективної діяльності координатора з інклюзії в освітньому закладі. Сфери і технологія діяльності координатора з інклюзії в освітньому закладі. Координатор – член адміністративної групи. Психолого-педагогічний супровід. Координатор – член міждисциплінарної команди фахівців освітнього закладу. Взаємодія з соціальними партнерами. Взаємодія з батьками.

Змістовий модуль 5. Діяльність міждисциплінарної команди фахівців з сім'єю «особливої» дитини

Тема 5.1. Організація роботи міждисциплінарної команди і сім'ї «особливої» дитини

Домашнє візитування: історія та сучасність. «Домашнє візитування» як форма реабілітації дитини-інваліда в сім'ї. Мета і завдання створення і впровадження технології «домашнього візитування». Принципи технології «домашнього візитування». Категорії громадян, які мають право на отримання послуги «домашнє візитування». Організація роботи з надання послуги «домашнє візитування». Права та обов'язки координатора з «домашнього візитування». Права та обов'язки сім'ї виховувати дитину – інваліда (найближчого оточення).

Тема 5.2. Впровадження технології «домашнього візитування».

Підготовка команди фахівців до роботи, набір цільової групи. Використання дидактичних посібників для організації корекційно-розвивального середовища в

домашніх умовах. Первинні візити, діагностика дітей. Реалізація індивідуальної програми підтримки сім'ї. Оцінка ефективності технології «домашнього візитування». Деякі аспекти в роботі команди фахівців з сім'єю «особливого» дитини на початковому етапі надання ранньої допомоги. Логопедичний супровід дітей з особливими потребами в умовах надомного навчання.

Змістовий модуль 6. Специфіка медико-психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями психофізичного розвитку

Тема 6.1. Теоретико-методологічні основи процесу медико-психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами.

Теоретична модель становлення професійного співтовариства фахівців системи супроводу. Організація і зміст комплексного психолого-педагогічного супроводу дітей в освітніх установах. Основні фактори побудови моделі психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами. Організація психолого-медико-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами в умовах спеціального дошкільного навчального закладу. Система комплексного психолого-медико-педагогічного супроводу учнів з особливими потребами в умовах початкової загальної освіти.

Тема 6.2. Особливості медико-психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами.

Психолого-педагогічний супровід учнів спеціальної (корекційної) загальноосвітньої школи для дітей з інтелектуальними порушеннями. Рання логопедична допомога дітям із затримкою мовленнєвого розвитку в умовах санаторію. Організація психолого-педагогічного супроводу молодших школярів з мінімальними порушеннями слуху. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями психічного розвитку аутистичного спектру. Корекційно-логопедичний супровід дітей з порушеннями мовлення в установі охорони здоров'я. Комплексний підхід у профілактиці, діагностиці та корекції мовленнєвих і міофункціональних (орофациальних) порушень у дітей. Особливості співпраці логопеда та ортодонта з батьками, які виховують дитину з міофункціональними та мовленнєвими порушеннями. Формування медико-педагогічної освіченості батьків дітей з мовленнєвими порушеннями. Застосування міотерапії і лікувальної фізкультури для корекції міофункціональних проблем і деформацій зубощелепної системи у дітей з порушеннями мовлення.

3. Рекомендована література

Базова

1. Асистент учителя в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник/ Н. М. Дятленко, Н. З. Софій, О. В. Мартинчук, Ю. М. Найда, під заг.ред. М. Ф. Войцехівського. К.: ТОВ. «Видавничий дім «Плеяди», 2015.
2. Індекс інклюзії: загальноосвітній навчальний заклад: Навчально-методичний посібник/ Кол. Упорядників: Патрикеєва О. О., Софій Н. З., Луценко І. В., Василяшко І. П./ Під заг.ред. Шинкаренко В. І. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2013.
3. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі: Навчально-методичний посібник/ Т. Сак. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. (Серія «Інклюзивна освіта»).

4. Колупаєва А.А., Савчук Л.О. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання. Видання доповнене та перероблене: наук.-метод. посіб. / А.А. Колупаєва, Л.О. Савчук, К.: Видавнича група «АТОПОЛ», 2011. 274 с. (Серія «Інклюзивна освіта»).
5. Програмно-методичний комплект «Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі» Колупаєва А.А., Данілавічюте Е.А., Литовченко С.В. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник. К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012. 197 с. (Серія «Інклюзивна освіта»).

Допоміжна

1. Азін В. Доступність та універсальний дизайн: навчально-методичний посібник. В. О. Азін, Я. В. Грибальский, Л. Ю. Байда, О. В. Красюкова-Еннс. К., 2013. 128 с.
2. Асистент учителя в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник / Н. М. Дятленко, Н. З. Софій., О. В. Мартинчук та ін. під заг. ред. М. Ф. Войцехівського. К.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 172 с.
3. Данілавічюте Е. А., Литовченко С. В. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник / За ред. А. А. Колупаєвої. К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012. 360 с.
4. Єфімова С. М., Королук С. В. Лідерство та інклюзивна освіта: навчальний курс та методичний посібник / За заг. ред. Колупаєвої А. А. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. 164 с.
5. Інвалідність та суспільство: навчально-методичний посібник. За заг. редакцією Байди Л. Ю., Красюкової-Еннс О. В. К., 2012. 216 с.
6. Індекс інклюзії: дошкільний навчальний заклад: Навчально-методичний посібник / Кол.упорядників: Патрикеева О. О., Дятленко Н. М., Софій Н. З., Найда Ю. М. Під заг. ред. Шинкаренко В. І. К.: ТОВ «Видавничий дім "Плеяди"», 2013. 100 с.
7. Індекс інклюзії: загальноосвітній навчальний заклад: Навчально-методичний посібник / Кол. упорядників: Патрикеева О. О., Софій Н. З., Луценко І. В., Василяшко І. П. Під заг. ред. Шинкаренко В. І., К.: ТОВ «Видавничий дім "Плеяди"», 2013. 96 с.
8. Індекс інклюзії: розвиток навчання та участі в життєдіяльності шкіл: посіб./ [Тоні Бут]; пер. з англ. К.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. 190.
9. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі: навч. курс та наук.-метод. посіб. / Т. В. Сак. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. 168 с.
10. Інклюзивна освіта. Підтримка розмаїття у класі: практ. посіб./ Тім Лорман, Джоан Депелер, Девід Харві. К.: 2013. 296с.
11. Інклюзивна освіта. Посібник для батьків. Досвід Канади: посіб. К.: Паливода А. В., 2012. 120 с.
12. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: навчально-методичний посібник / Кол. авторів: Колупаєва А. А., Софій Н. З., Найда Ю. М. та ін. За заг. ред. Даніленко Л. І., К.: 2007. 128 с.
13. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: Навчально-методичний посібник / Кол. авторів: Колупаєва А. А., Софій Н. З., Найда Ю. М. та ін. За заг. ред. Даніленко Л. І., К.: 2007. 128 с.

14. Інклюзивний ресурсний центр: досвід проекту / Під заг. ред. Софій Н. З., К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2015. 76 с.
15. Климанська Л., Герасим Г., Блей Д. Організаційний розвиток: Тренінговий модуль / За заг. ред. О. Красюкової-Еннз, О. Софій, М. Сварника. – Українсько-канадський проект «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні» К., 2010. 62 с.
16. Колупаєва А. А. Програма курсу «Основи інклюзивної освіти» для вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра (спеціаліста, магістра педагогічного спрямування). К.: «А.С.К.», 2012. 31 с.
17. Колупаєва А. А., Данілавичюте Е. А., Литовченко С. В. Професійне співробітництво в інклюзивному навчальному закладі: навчально-методичний посібник. К.: Видавнича група «А.С.К.», 2012. 192 с.
18. Колупаєва А. А., Єфімова С. М. Навчальний курс «Вступ до інклюзивної освіти». К.: Науковий світ, 2010. 20 с.
19. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка. Путівник для педагогів: Навчально-методичний посібник. Київ, 2010. 96 с.
20. Луценко І., Крижанівський В., Добин Е. Відстоювання інтересів дітей з особливими потребами, дітей з інвалідністю на інклюзивну освіту: Тренінговий модуль / За заг. ред. О. Красюкової-Еннз, О. Софій, М. Сварника. Українсько-канадський проект «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні». К., 2010. 46 с.

4. Методи навчання: лекція, бесіда, метод проблемного викладу навчального матеріалу, метод навчальної дискусії, метод пізнавальних ігор, метод опори на життєвий досвід здобувачів, методи усного, письмового та тестового контролю.

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік

6. Система оцінювання:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
65-89	добре		BC (добре)
50-64	задовільно		DE (задовільно)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. Додаткова інформація:

Інформаційні ресурси:

<http://www.bdpu.org/>